

Liikenne- ja viestintävaliokunta

Viite: HE 28/2012 vp ja HE 29/2012 vp

Lausunto Yleisradio-uudistuksesta

Radiomedia ry kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto Yleisradion rahoitusta, tehtävää ja valvontaa koskevista hallituksen esitysluonnoksista.

Liitto pitää tärkeänä, että Yleisradiolle asetettu julkisen palvelun tehtävä määritellään laissa selkeästi ja täsmällisesti, ja että Yleisradion valvonta annetaan yhtiöstä riippumattomalle, Yleisradion ulkopuoliselle taholle. Komission valtioneuvoston tiedonannossa (2009/C 257/01) edellytetään yleisradioyhtiön valvonnasta vastaavan tahon olevan yhtiön johdosta riippumaton. Tehokkaan valvonnan edellytyksenä on, että julkisen palvelun tehtävä on määritelty selkeästi.

Julkisen palvelun tehtävä ja tarkoitus

Hallituksen esitysluonnoksen ensimmäisessä kappaleessa todetaan, että ”[e]sityksellä turvattaisiin Yleisradio Oy:n rahoitus, täsmennettäisiin yhtiön julkisen palvelun valvontaa ja yhtiön julkisen palvelun tehtävää.” Esitetty tavoite on kannatettava. Julkisen palvelun tehtävää ja valvontaa tulee täsmentää ja tarkentaa. Tavoite on linjassa myös komission tiedonannon (2009/C 257/01) kanssa. Valitettavasti esitysluonnokseen sisältyvä julkisen palvelun tehtävän määrittely ei kuitenkaan vastaa tavoitetta. Esitykseen kirjattu julkisen palvelun tehtävän määrittely ei Radiomedian mielestä ole riittävän tarkkarajainen ja täsmällinen.

Julkisen palvelun tehtävän mahdollisimman täsmällinen ja selkeä määrittely on tärkeä, jotta jäsenvaltioiden viranomaiset voivat valvoa tehokkaasti tehtävän täyttämistä, komissio voi suorittaa oman valvontatehtävänsä ja jotta myös ne toimijat, jotka eivät hoida julkista palvelutehtävää, voivat suunnitella toimintaansa ennakolta. Tämä on erityisen tärkeää yksityisen mediakentän toimijoiden kannalta.

Komission tiedonannon 48. kohdan mukaan:

”... Julkisen palvelun tehtävän määrittelyssä tehtäisiin kuitenkin selvä virhe, jos siihen sisältyisi toimintoja, joiden ei kohtuudella voitaisi katsoa täyttävän Amsterdamin pöytäkirjan mukaisia ”yhteiskunnan demokraattisia, sosiaalisia ja kulttuurisia tarpeita”. ... Selvistä virheistä voi lisäksi olla kyse silloin, kun valtioneuvoston käytetään sellaisen toiminnan rahoittamiseen, joka ei tuo lisäarvoa yhteiskunnan demokraattisten, sosiaalisten ja kulttuuristen tarpeiden palvelemiseen.”

Myös valtioneuvoston arviointia koskevassa 60. kohdassa toistetaan:

”Arviointi, jonka komissio laatii valtioneudesta, edellyttää, että julkisen palvelun tehtävästä on laadittu selkeä ja täsmällinen määritelmä...”

Hallituksen esitysluonnoksen mukainen julkisen palvelun tehtävän määritelmä ei Liiton mielestä täytä EU-sääntelyn asettamia vaatimuksia. Voimassa olevassa laissa käytetään termiä *täyden palvelun ohjelmisto*, joka nyt esitetään korvattavan termillä *monipuolinen ja kattava*. Liiton mielestä tällä muutoksella ei saavuteta lakiuudistuksen tavoitetta määrittelyn täsmentämisestä.

Käytännössä viranomaisten on mahdotonta valvoa sitä, onko Yleisradio täyttänyt sille asetetun julkisen palvelun tehtävän, jos julkisen palvelun tehtävää ei ole määritely. Ehdotettu määritelmä ei myöskään rajaa mitään ohjelmistoja julkisen palvelun tehtävän ulkopuolelle. Mikäli laintasoinen määritelmä jätettäisiin näin avoimeksi, antaisi se käytännössä Yleisradiolle itselleen toimivallan määrittellä sen julkisen palvelun tehtävä.

Radiomedia pitää erittäin tärkeänä, että tehtävän määrittelyä täsmennetään ja selkeytetään siten, että siinä otetaan huomioon komission tiedonannossa esitetyt vaatimukset. Julkisen palvelun tehtävänä on tuoda lisäarvoa yhteiskunnan demokraattisten, sosiaalisten ja kulttuuristen tarpeiden palvelemiseen. Tämä määritelmä tulisi sisältyä laintasoiseen julkisen palvelun tehtävän määritelmään.

Radiomedia esittää Yleisradio Oy:stä annetun lain 7.1 §:ää muutettavan seuraavasti:

Yhtiön tehtävänä on tuoda viestinnän moniarvoisuutta edistävä ja yhteiskunnan demokraattisia, sosiaalisia ja kulttuurisia tarpeita tyydyttävä julkisen palvelun televisio- ja radio-ohjelmisto siihen liittyvine oheis- ja lisäpalveluineen jokaisen saataville yhtäläisin ehdoin. Näitä ja muita julkisen palvelun sisältöpalveluja voidaan tarjota yleisissä viestintäverkoissa valtakunnallisesti ja alueellisesti.

2

Yleisradion erityistehtävä

Myös julkisen palvelun 7.2 §:ään sisältyvää erityistehtävää on ehdotettu täydennettäväksi siten, että julkisen palvelun ohjelmatoiminnan tulisi jatkossa *painottaa erityisesti* paitsi lapsille myös *nuorille suunnattuja ohjelmistoja*. Julkisen yleisradiotoiminnan tulee tarjota ohjelmistovalikoima puhutellakseen koko yhteiskuntaa, mikä tarkoittaa luonnollisesti myös nuoria, mutta *ei erityisesti* nuoria. Yleisradiota ei voida velvoittaa painottamaan julkista palvelua demografisten seikkojen nojalla. Yleisradion tulee tarjota ohjelmisto jokaisen saataville yhtäläisin ehdoin. Pidämme esitettyä uudistusta ongelmallisena.

Yksityinen mediakenttä tarjoaa jo laajasti nuoria kiinnostavaa ohjelmasisältöä ja tavoittaa hyvin nuoria kuuntelijoita ja katselijoita. Yleisradion tehtävänä on täydentää yksityisen median tarjoamia ohjelmalveluita. Tilanteessa, jossa nuorille on mediamarkkinoilla tarjolla laajasti monipuolisia mediasisältöjä, Yleisradion lakisääteiseksi velvollisuudeksi ei voida asettaa kilpailutilanteen tiukentamista entisestään. Tällöin vaarana olisi julkisen ja yksityisen mediakentän nuorille tarjoaman monipuolisen mediatarjonnan heikkeneminen.

Pidämme ongelmallisena, että Yleisradion laissa määritellyksi tehtäväksi asetettaisiin ohjelmiston painottaminen ikäryhmän perusteella. Yleisradion tulee pystyä seuraamaan mediamarkkinoiden tarjontaa ja reagoimaan siinä tapahtuviin muutoksiin, jotta kaikille suomalaisille on tarjolla monipuolisesti ohjelmia. Yleisradion tulee ohjelmatarjonnassaan huomioida mediamarkkinoiden kokonaisuus ja pystyä reagoimaan siinä tapahtuviin muutoksiin. Tämän vuoksi Yleisradioa ei voida sitoa ikäryhmäkohtaisiin ohjelmavelvoitteisiin. Korostettakoon vielä, ettei esitetyn nuorille suunnatun ohjelmiston painottamisen pois jättäminen laista tarkoita sitä, ettei Yleisradio voisi tarjota ohjelmia myös nuorille.

Esitämme Yleisradio Oy:stä annetun lain 7.2 §:ää muutettavan seuraavasti:

Julkisen palvelun ohjelmatoiminnan tulee *pääsääntöisesti*:

-----
3) ottaa ohjelmistossa huomioon sivistys- ja tasa-arvonäkökohdat, tarjota mahdollisuus oppimiseen ja itsensä kehittämiseen, painottaa lapsille (*poist.*) suunnattuja ohjelmistoja sekä tarjota hartausohjelmia;

Yleisradion valvonta

Komission valtioneuvoston mukaan jäsenvaltioiden tulee valvoa julkisen palvelun tehtävää suorittavan yleisradioyhtiön toimintaa useasta eri näkökulmasta. Radiomedia pitää erittäin tärkeänä julkisen palvelun tehtävän tarjoamisen valvonnan ja uusien palveluiden ennakoarvioinnin toteuttamista.

Lakiluonnoksessa ehdotetaan valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisesti lisättävän lain 6.1 §:ään uusi 4 kohta. Ehdotetun 4 kohdan mukaan hallintoneuvoston tehtävänä olisi arvioida ennakolta merkittävät uudet palvelut ja toiminnot suhteessa julkiseen palveluun ja viestintämarkkinoiden kokonaisuuteen.

Valtioneuvoston 54 kohdan mukaan valvonta voi olla tehokasta vain silloin, kun siitä vastaa taho, joka on tosiasiallisesti riippumaton yleisradioyhtiön johdosta. Liiton mukaan Yleisradion oma hallintoneuvosto ei ole EU-sääntelyn edellyttämällä tavalla yhtiöstä riippumaton. Hallintoneuvoston tehtävänä on ohjata Yleisradion julkisen palvelun toteuttamista ja tätä kautta yhtiön johtoa edistäen huolellisesti yhtiön etua. Hallintoneuvoston tulee edistää yhtiön etua myös suorittaessaan yhtiön uusien palvelujen ennakoarviointia. Hallintoneuvosto ei voi samaan aikaan edistää yhtiön etua ja olla yhtiöstä riippumaton.

Se, että liikenne- ja viestintävaliokunnan virkamies valmistelee ennakoarvioinnin tai että eduskunta valitsee hallintoneuvoston jäsenet, ei tee hallintoneuvostosta riippumatonta. Hallintoneuvosto on Yleisradio Oy:n keskeinen hallintoelin. Pidämme esitystä kyseenalaisena myös komission valtioneuvoston valossa.

Radiomedia esittää, että Yleisradion valvontatehtävä annetaan kokonaisuudessaan Viestintävirastolle, joka jo nyt hoitaa useita valvontatehtäviä viestintäalaa koskevien lakien nojalla.

Viestintäviraston valvontatehtävän piiriin tulisi kuulua esitetyn uusien palveluiden ennakoarvioinnin lisäksi julkisen palvelun tehtävän tarjoamisen valvonta: onko Yleisradio täyttänyt laissa täsmällisesti määritellyn julkisen palvelun tehtävän suorittamiselle asetetut velvoitteet.

Lakiehdotuksen 12 b §:n mukaan Yleisradion tulee antaa vuosittain Viestintävirastolle kertomus tarjotusta palvelusta, minkä jälkeen Viestintäviraston tulee edelleen antaa valtioneuvostolle lausuntonsa kertomuksesta. Valvonnan tekee kuitenkin jokseenkin tehottomaksi se, ettei Viestintävirasto voi velvoittaa Yleisradiota korjaavien toimenpiteiden suorittamiseen. Myös komission tiedonannon 54 kohdan mukaan valvonnan perusteella on voitava määrätä asianmukaisia korjaustoimenpiteitä, jos julkisen palvelun velvoitteiden noudattaminen sitä edellyttää.

Tämän vuoksi Radiomedia esittää, että Viestintävirastolle säädettäisiin laissa oikeus velvoittaa Yleisradio täyttämään julkisen palvelun tehtävä, jos yhtiö ei ole täyttänyt laissa täsmällisesti määriteltyä julkisen palvelun tehtävää. Vastaavasti viestintävirasto voisi velvoittaa Yleisradion luopumaan palveluista, jotka eivät kuulu Yleisradiolle laissa asetetun ja täsmällisesti määritellyn julkisen palvelun tehtävän piiriin. Viestintävirasto voisi käsitellä asiaa Yleisradion hallituksen kertomuksen perusteella, omasta aloitteestaan tai sille tehdyn selvityspyynnön perusteella.

Vähimmäismuutokset

Vähimmäismuutoksena esitämme, ettei Yleisradiolle aseteta velvollisuutta painottaa ohjelmistoja erityisesti nuorille.

Esitämme Yleisradio Oy:stä annetun lain 7.2 §:n 3-kohdasta poistettavan sana *nuorille*.

Stefan Möller
Toimitusjohtaja
Radiomedia ry
stefan.moller@radiomedia.fi
puh. 0400 50 88 77

Johanna Töyrylä
Edunvalvontapäällikkö
Radiomedia ry
johanna.toyryla@radiomedia.fi
puh. 050 377 98 36

Radiomedia ry on vuonna 1983 perustettu yksityisten radioiden etujärjestö Suomessa. Liittoon kuuluu 32 toimilupayhtiötä, joilla on yhteensä 55 radiotoimilupaa. Radiomedia ry on myös Viestinnän Keskusliiton ja Euroopan kaupallisten radioiden etujärjestön Association Of European Radios (AER) jäsen.